

מרכז מדע ים המלח והערבה

בגיליון זה

1	חזון גיאופארק ארץ המכתשים
1-2	סיכום פעילות 2017-18
3	יעדים ותכנית פעולה 2018-19

ארץ המכתשים – הכוללת את מכתשי הנגב ויישובי מצפה רמון, ירוחם, רמת הנגב וערבה תיכונה, הינה ייחודית במגוון ערכי הטבע והמורשת המיוצגים והיא מאפשרת למטייל, לתלמיד ולחוקר גישה לנופים ומרחבים של ארץ מדברית עשירה, נגישה ומוגנת. גיאופארק ארץ המכתשים ישים כדגש עיקרי את הקהילות המקומיות ואת הנאתן מפירות הפיכתו למרחב תיירותי/חינוכי ומדעי המושך קהל.

חיזוק התושבים יושג על ידי עידוד יזמות מקומית, חיזוק תחושת השייכות וגיבוש קהילת ארץ המכתשים ובמקביל ע"י ביסוס דיאלוג בין הרשויות, התושבים ובעלי עניין בתכנון וחקיקה בנושאי סביבה, חינוך ותיירות. בנוסף, מותג הגיאופארק יאפשר לאגום משאבים אזוריים לשיווק ולגיוס תמיכות ממשלתיות ובינלאומיות.

2. הישגים עיקריים מהשנה החולפת:

א. **בתחום החינוך** - נפתחה הכתה הדרומית למדעי כדה"א (11 תלמידים מהנגב) אשר מגישה את התלמידים לבגרות 5 יחידות בגיאולוגיה. התקיימו סמינר עבודות חקר (גיאוטופים) כחלק מבגרות במדעי כדה"א והסביבה (15 תלמידים מהנגב) והנחייה של תלמידי תיכון, חטיבה ויסודי בתחום המדעים (כולל עבודות חקר לבגרות ופעילות בחממה המדעית במצפה רמון). נוסד שת"פ עם אגודת מאדים הישראלית וסוכנות החלל הישראלית והוקם מתחם הביטט DMARS להדמיית מחקר במאדים, לקידום החינוך המדעי ולהנגשת מדע לציבור.

ב. **הדרכה** - מאז כנס הגיאופארק, העברנו כעשרים ימי סיור/השתלמות למדריכים ותלמידים: קורס דרום של החלה"ט, השתלמות ביס"ש הר הנגב, סיור לתכניות מחוננים מהטכניון, אונ' ת"א וליאו-בק, הדרכות תקן, מורי דרך וחוגי סיור.

חזון גיאופארק ארץ המכתשים

גיאופארק הינו פארק בינ"ל המתאפיין בנופים ותופעות טבע בעלי ערך וייחוד, וניהול מרחבי משתף השואף לקדם את החינוך, התיירות והכלכלה לטובת תושביו. הגיאופארק מיועד ליצור הזדמנויות כלכליות לתושבי האזור, להעצים את התמורה שתושבים ומבקרים מקבלים מהשטח ולשתף אותם בשמירה על ערכי הטבע המקומיים ועל איזון בין שימור ופיתוח.

מטרות הגיאופארק:

1. לחזק את הזיקה של קהילות האזור עם המרחבים הטבעיים המייחדים אותו וליצור זהות משותפת לתושביו
2. לחשוף ולמתג את האזור וערכי הטבע והמורשת שבו בפני תיירים מכל העולם, לרווחת עסקים מקומיים
3. ליצור תשתית המאפשרת לתלמידים מהארץ והעולם לחקור וללמוד בשטח
4. לשתף פעולה עם גופי מחקר, חינוך ותיירות לטובת העשרת הפעילות המקומית.

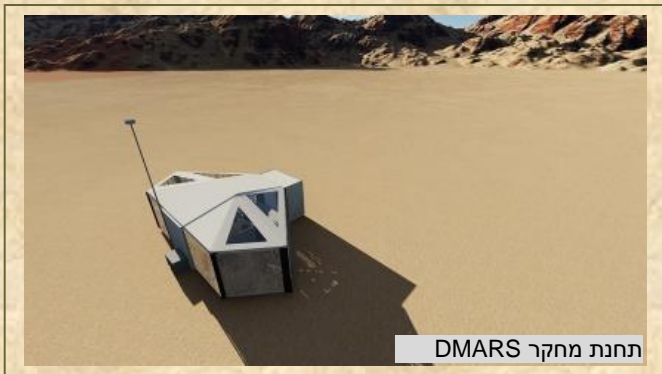
סיכום פעילות 2017-18

1. צוות קידום הגיאופארק:

צוות היגוי: ירון פינצי (מנהל מרכז מדע רמון, מרכז פרויקט), שקד אבני, רוני גוב, יוני שטרן (תיירות מ.מדע/ערבה), יואש לימון (תיירות מצפה רמון), אפרת קדם-סילברט (תיירות), לנה איוב, אריאל מרוז, יואב אבני (מכון גיאולוגי).

ג. נראות, גיוס תקציב ותמיכת בעלי עניין – הופקו והופצו ערכות הדרכה (מיניפלקטים) של אילת והערבה והחלה עבודה עם כ"ל על מיניפלקטים של ים המלח. שת"פ עם רשות הטבע והגנים - הושג מימון לכתיבת ספר הדרכה למטיילים בשביל סובב מכתש רמון, הוסכם על הנגשת מדע בגן לאומי צבעי הרמון והכנת שילוט במכתש; הוגשו הצעות מימון: יק"א, רשות ניקוז ו-JFNA; קוימו ישיבות עם עמותת התיירות, נציגי משרד התיירות, וקק"ל ארה"ב; ניתן סיור להפקת סרט תיעודי על הנגב, נציגו השתתפו בכנסים (גיאולוגיה, סביבה, אקולוגיה תיירות חברה וכו); התקיימו מפגשים וסמינר בנושא הכתה הדרומית למדעי כדה"א באוניברסיטת ב"ג ובמכון דוידסון להוראת המדעים, ישיבות עם אשכול נגב מזרחי; בוצע סקר גיאולוגי כחלק מייעוץ לחברה הממשלתית לתיירות ולמועצה וסוכם על סקר עבור רט"ג, בוצע סיור עיתונאים לחשיפה והסבר על הגיאופארק.

ד. קהילה – התקיימו יום מדע/חלל לקהל הרחב, סיור והשתלמות גבונים (שת"פ לשיקום השביל), חג המכתש, הפקת אירוע וסיור למידה קהילתית - Free School. תמכנו בארועי קיץ של כוכבים, וקיימו ישיבות עם נציגי מועצה לגבי אירועי תרבות, חינוך, סביבה ומוכנות לחרום. לראשונה הגיאופארק סייע בשיווק וקידום אירוע תיירותי של שותפים עסקיים מקומיים – באירועי ליקוי הירח בט"ו באב.

ה. מחקר ופיתוח בנושאי הגיאופארק- נכתבו והופצו מאמרים וכתבות מדע פופולרי על ארץ המכתשים אתריה ומאפייניה, על מאובנים, חי צומח בה ועל מכתשים בארץ ובעולם. חוקרי מרכז מדע מבצעים מחקרים פעילים ומפרסמים תוצאות ותובנות רלוונטיות לקידום גיאופארק ארץ המכתשים ולקידום פלטפורמת הניטור ארוך הטווח של הסביבה והחברה במרחה (LTSER). דוגמאות למחקרים התורמים לביסוס הגיאופארק:

- השוואת מכתשים בארץ ובעולם, מגוון גיאולוגי ומורשת טבע בארץ המכתשים (י. פינצי וחוב'');
- יחסי אדם-סביבה מאז התקופות הפרה-היסטוריות ועד לחידוש החקלאות בהר הנגב (י. אבני, נ. אבני, א. באב"ד וחוב'');
- תהליכי סחיפה בוואדיות, נסיגת מצוקים ושינויים בנוף ארץ המכתשים (י. אבני וחוב' ; י. פינצי, א. באב"ד)
- חקר תפוצת מינים שונים ואיכות קרקע באזור המעבר מאקלים צחיח לצחיח-קיצון (א. גרונר וחוב')
- מחקר פעולה לפיתוח תיירות וחקלאות ברי-קיימא בהר הנגב (נ. אבני, א. גרונר וחוב').

"הייתי רוצה להיכנס פעם בעורו של מי שבא לראשונה למכתש רמון מצפון, מבלי לדעת עליו דבר מראש. מה חושב לו אותו אדם כשהוא מתקרב למצפה רמון, אחרי כמה עשרות ק"מ של רמות והרים שוממים? ...כאן האיש מוכרח לצעוק, כי לפתע פתאום, בלי מילה אחת של התראה, נפתחת לפניו התהום. ...ממך ודרומה נפתח עולם חדש לגמרי, כל כך אחר ממה שהיית יכול לתאר לעצמך!

....

שם, על השפה, אתה מתחיל להאמין, שיש גיאולוגיה בעולם... "

מתוך הספר "שבילים במדבר", עזריה אלון, ממייסדי החברה להגנת הטבע

יעדים מרכזיים לשנים הקרובות

קהילה/נראות –פיתוח אתר ארץ המכתשים, השלמה של ספרי ההדרכה, הוספת שילוט בשטח. יצירת קואליציה של בעלי עניין ובעלי עסקים תומכי גיאופארק.

חינוך – ייצוב הכתה דרומית ופתיחת מחזור תלמידים נוסף, חיבור פרויקט ההביטט לחינוך מקומי.

תיירות – חיזוק מערך השתלמויות המדריכים, קידום קורס מדריכי גיאופארק מקצועי.

שת"פ אזורי – גיוס תמיכה ומעורבות של בעלי עניין במרחב.

הכתה הדרומית- מבחן בגרות בשטח

תכנית פעולה 2018

1. חינוך –

א. הכתה הדרומית למדעי כדה"א – גיוס תקציב ותלמידים

ב. גיאוטופים למגמות מדעי כדה"א

ג. הביטט להדמיית חקר מאדים – חיבור לחינוך וקהילה

ד. מרכז ללמידה מתוקשבת וליווי עבודות גמר/חקר

ה. בוסתן וחממה חקלאית כחלק מתכנית חינוך יישובית

ו. סיוע בהקמת מגמת אדם במדבר בתיכון השלום

2. עזרי הדרכה, אינטרנט ומאגר מידע –

א. קידום אתר ארץ המכתשים – הפקת תוכן וכלים לציבור

ב. עזרי הדרכה למדריכים – סיורים וירטואליים, מיניפלקטים

ג. ספרי הדרכה: סובב הרמון, צבעי הרמון, דרך הבשמים

ד. מיזם מציאות מדומה – תיירות ומדע בדרך הבשמים

3. ארגון השתלמויות/סיורים –

א. סיור צוות לחיזוק השת"פ והכרת השטח

ב. השתלמויות למרכזי הדרכה

ג. שבילי ארץ המכתשים –טיולים בסובב רמון ושביל הר הנגב כולל אירועי קהילה ביישובים

ד. השתלמויות למורי דרך / השתלמויות מקצועיות בתשלום, קורס מדריכי גיאופארק

4. קידום נראות מקומית, שת"פ אזורי ובינ"ל -

א. כתיבת ספרי הדרכה, הפצת עזרי הדרכה, אינטרנט

ב. קשר עם רט"ג והמועצות, הגשת הצעת מימון משותפת

ג. קשר עם גיאופארקים בעולם לפעילות ומחקר משותף

ד. תצוגת סלעים, שילוט בשטח, הכנת סרטון שיווקי

5. גיוס תקציב ותמיכה של בעלי עניין במרחב